

Vuković objavio rad: Koliko političari smiju krasti prije nego što ih kaznimo?

T.J.D. 10.2.2020.

6-7 minutes

NAŠ poznati ekonomist Vuk Vuković nedavno je u časopisu Journal of Comparative Economics objavio, kako on kaže, "svoje zloglasno istraživanje" o korupciji i reizboru u Hrvatskoj.

U studiji je analizirao može li se koruptivnim aktivnostima poboljšati vjerojatnost za reizbor postojeće političke scene i koja je optimalna razina korupcije za takav pothvat.

Optimalna razina korupcije - do 20%?

"U ovome radu kao mjeru razine korupcije koristio sam sumnjive obrasce raspodjele javnih nabava u lokalnoj samoupravi. Zatim sam povezoao sumnjive javne nabave s vjerojatnošću ponovnog izbora gradonačelnika u hrvatskim gradovima i općinama u periodu od 2009. do 2017. godine", piše u sažetku istraživanja politički ekonomist, doktorand na Oxfordu te suosnivač i direktor britansko-hrvatskog start-upa Oraclum Vuk Vuković.

"Otkrio sam kako se zbog međudnosa tvrtki i političkih elita, lokalni političari mogu uključiti u potencijalnu korupciju i ipak pobijediti na izborima. Postoji optimalna razina sumnjivih nabava koje političarima povećavaju šanse za reizbor. Kada gradonačelnik/ica pređe granicu od oko 20% sumnjivo dodijeljenih sredstava javne nabave, njegova vjerojatnost ponovnog izbora počinje opadati. Tek na oko 50% sumnjivo alociranih nabava u prosjeku gube izbore", dodao je.

Ekskluzivni ugovori o nabavi

"Središnja hipoteza rada temelji se na ideji da je politički opstanak uvjetovan neformalnim razmjenama između tvrtki i političara na

vlasti. Tvrtke političarima plaćaju najamnine u obliku mita ili im financiraju kampanje koji im pomažu da budu ponovno izabrani. Kompanije zauzvrat dobivaju povoljne ugovore (npr. pravo monopola ili slabi nadzor) ili ekskluzivne ugovore o nabavi.

Tu logiku djelomično prate nalazi Coviella i Gagliarduccija koji potvrđuju da je politička dugovječnost povezana s dogovorom između postojećih političkih elita i nekolicine lokalnih kompanija oko raspodjele ugovora o nabavi", objasnio je Vuković.

Popričali smo s Vukovićem i upitali ga koje mjere predlaže u borbi protiv ove vrste korupcije.

U Vašem radu naveli ste kako su mnoge koruptivne aktivnosti povezane s javnom nabavom. Kako bismo mogli riješiti taj problem?

Svakako je važna veća transparentnost. Poanta cijele ove serije istraživanja koju sam radio o korupciji na našem području je potreba za smanjenjem političke moći. To je polazišna osnova. E sada, kako to učiniti? S jedne strane važna je veća transparentnost, kao što je to primjerice napravljeno u Bjelovaru i kao što će sada krenuti raditi Omišalj i neki drugi gradovi.

To je prvi korak k smanjenju političke moći – to da podaci budu javno vidljivi, transparentni i dostupni svim građanima. Time će se smanjiti namještanja pri javnim nabavama. Kada bi građani mogli vidjeti na što se sve troši novac iz proračuna, smanjila bi se mogućnost malverzacije u javnim nabavama.

Tekst se nastavlja ispod oglasa

Drugi problem, odnosno izvor korupcije, je GUP, ali to transparentnost ne rješava. Onda se tu ide na druge korake, kao na to da informacije o zemljišnim knjigama budu apsolutno dostupne, odnosno da je omogućeno pretraživanje po zemljišnim knjigama na razini OIB-a. Danas je vrlo teško doći do podataka o posjedovanju nekretnina i možemo saznati što je u nečijem vlasništvu jedino ako znamo broj čestice.

Neke općine će na Vašu primjedbu odgovoriti kako one djeluju transparentno i kako su sve informacije dostupne javnosti.

To je jedan od glavnih problema. Svi gradovi i općine će reći da su transparentni jer objavljuju neke podatke online. No velika je razlika između otvorenosti i transparentnosti. Kada je nešto dostupno na internetu, to znači da je informacija otvorena, ali ne znači i da je transparentna. Primjerice, ako pogledate zagrebački proračun, on je dostupan u cijelosti putem interneta. No, tamo imate dvije stavke - kapitalne pomoći i tekuće pomoći. Jedna je 500 milijuna kuna, a druga je 300, a vi ne znate kamo je točno taj novac otišao. Tako da to nije primjer transparentnog, već otvorenog proračuna.

Transparentno je ono što je napravio Bjelovar, gdje je vidljiva svaka isplata i svaki račun koji idu iz proračuna. Nevažno je li to račun za ručak, putovanje ili za javnu nabavu nekog velikog građevinskog projekta od par desetaka milijuna kuna.

Opiru li se općine uvođenju takve razine transparentnosti?

Naša tvrtka ne nudi aktivno mogućnost uvođenja transparentnosti na razini grada Bjelovara, samo ako nam se netko javi. Ima interesa, ali je jako mali. Svega desetak gradova i općina su izrazili interes. Ostali, idemo to tako reći, mudro šute. Nije da se opiru, nego jednostavno ne reagiraju.

Neki to rade jer žele sakriti sumnjive transakcije, ali ima i onih općina te gradova kojima se ne da u toj mjeri biti izloženi javnosti i kritici. To je isto problem. Kao što sam već spomenuo, trebamo raditi na tome da se smanji politička moć, a to ćemo postići time da se poveća politička odgovornost spram građana.

Zar općine ili gradovi nisu dužni objaviti sve potrebne informacije?

Da, ali samo ako im pošaljete upit. I onda je pitanje hoćete li uvijek dobiti odgovor. Mi smo kao istraživači često tražili detaljnije informacije pa ih nismo mogli dobiti iz pravnih razloga. Sada je savršeno sjeo GDPR (Opća uredba o zaštiti podataka) i često postoji odgovor: 'Mi to ne možemo objaviti zbog GDPR-a', što naravno nije točno.

Podaci se skrivaju iza takvih pravila i regulacija te postoji mogućnost da čak i kada tražite informacije koje bi vama kao

građanima, novinarima ili istraživačima trebale biti dostupne, da ih možda nećete dobiti.

Istraživanje naziva Corruption and re-election: how much can politicians steal before getting punished? možete u cijelosti pročitati [ovdje](#).

Znate li nešto više o temi ili želite prijaviti grešku u tekstu?

